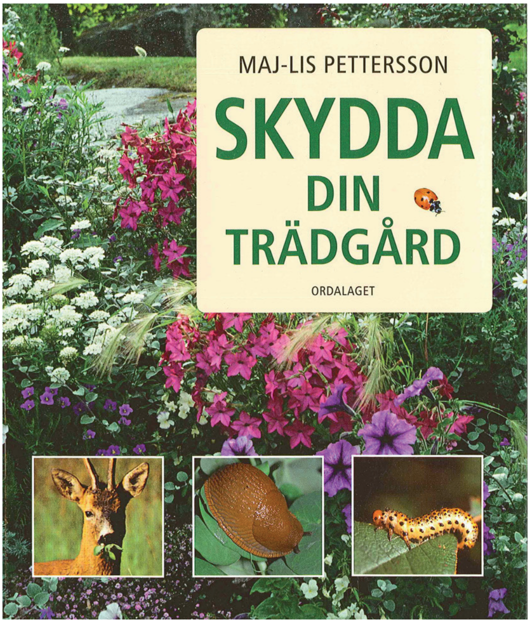
Skydda din trädgård på ett miljövänligt sätt

Pettersson, Maj-Lis 2009. Skydda din trädgård. Ordalaget Bokförlag, Bromma. 160 sidor. ISBN: 978-91-85465-57-6. Ca-pris 239 kr (finns på Adlibris för 145 kr).

Den som är vän av biologisk mångfald och dessutom har en trädgård hamnar ibland i en konfliktsituation. Visst är väl en liljebagge vacker där den sitter på ett liljeblad! Och där är en till! Och en till! Njut av den kombinerade skalbaggs- och liljeprakten så länge den varar. Baggarna och deras inte fullt lika vackra larver har snart konsumerat liljan och ger sig av till nya jaktmarker. Såvida man inte ingriper till liljans förmån och dräper insekterna.

Hur gör man detta på bästa sätt? Mångfaldsvännen vill nog gärna ha kvar en eller kanske två liljebaggar. Jag konsulterade Maj-Lis Petterssons användbara bok ***Skydda din trädgård*** och fann följande under *Liljebagge Åtgärder*: *Var uppmärksam och noggrann*. Jodå, så långt hänger jag med. *Kläm ihjäl alla skalbaggar, larver och ägg*. Alla? Metoden tillåter ju att man lämnar en kvar. Är man fortsatt uppmärksam och noggrann kan man väl hålla dess eventuella avkomma i schack med samma metod. *Behandla med nim, pyretrum eller eventuellt med imidakloprid eller tiakloprid, se s. 149*. Det där låter inte nyttigt för min singelliljebagge så det skippar vi. Men först följer jag sidhänvisningen och hamnar då på en sida om biologisk bekämpning med spinnrovkvalster, parasitsteklar och nyttiga nematoder. Intressant i och för sig, men jag antar att den sida som avses är 152 där ett antal klass 3-preparat, bl a ovanstående, redovisas.

Nu skall sägas att boken Skydda din trädgård inte alls förespråkar användandet av kemiska preparat. I kapitlet *Direkta åtgärder* (mot skadegörare) står *Behandla med växtskyddsmedel* som trettonde och sista punkt. Där konstateras kort att det ytterst sällan finns anledning att använda växtskyddsmedel i en fritidsodling. De övriga tolv punkterna handlar i stället om sådant som att plocka bort skadedjur och ta bort angripna växtdelar, använda fällor, bearbeta jorden, spruta vatten och att använda sig av naturliga fiender till skadegörarna. Dessutom finns ett kapitel om förebyggande åtgärder med tips på val av växter, lämpliga växtplatser, skötsel av växterna m m.

Huvuddelen av boken består, förutom av åtgärdskapitlet, av två delar, en som utgår från växterna och en som behandlar skadegörarna. Detta är praktiskt om man antingen vill få en bild av vad som kan angripa en viss växt eller fördjupa sig i en viss grupp av skadegörare. Nackdelen är att det finns många sidhänvisningar mellan delarna (varav alla jag provade var riktiga utom den ovan nämnda). Man får alltså slå upp två ställen för att få en helhetsbild. I andra fall blir det upprepningar av fakta. Det senare gör inte så mycket eftersom detta knappast är en bok för sträckläsning utan snarare en bok att bläddra i och fördjupa sig i det som för stunden är aktuellt.

Växtdelen är praktiskt indelad i avsnitten bär, frukt, köksväxter, buskar, gräs, perenner och sommarblommor. För varje växt beskrivs de vanligaste skadegörarna och vilka åtgärder man kan vidta. Föreslagna åtgärder är övervägande

miljövänliga och mestadels avsedda för den som har små odlingar och gott om tid för sin täppa. Det är kanske inte så många som hinner skydda sina äppleträd mot rönnbärsmal med metoden att försöka skrämma iväg de äggläggande honorna genom att spruta träden med högtryckstvätt *varje dag (innan skymningen)* mycket noggrant från midsommar till mitten av juli.

Delen om skadegörarna är systematiskt uppställd och behandlar, förutom småkrypen, också ryggradsdjur, svampar, bakterier, virus och fysiogena skador. Även här beskrivs skadegörarna på ungefär samma sätt som i växtdelen och lämpliga åtgärder mot varje grupp eller art redovisas. Dessa åtgärder blir naturligtvis i stort sett de samma som tas upp i växtdelen, bara kombinerade på ett annat sätt.

Bilderna är i stor utsträckning små och åtminstone för insekternas del blir de då rätt otydliga. Jag saknar närbilder på arterna, vilket skulle klart förbättra chansen för den entomologiskt mindre bevandrade att identifiera sin skadegörare. Och urvalet bilder är inte alltid det man skulle önska. Det finns t ex en bild på den vanliga nyckelpigan, som väl de allra flesta ändå känner igen, men ingen bild på larven, trots att det i texten talas om att den är okänd för många. Samma sak för stinksländor. En bild på larven, bladluslejonet, hade varit bättre än bilden på den fullvuxna sländan. Tilläggas skall att dessa två exempel inte är hämtade från skadedjurskapitlet utan från presentationen av skadedjurens naturliga fiender. Men det är minst lika viktigt att känna igen sina vänner i trädgården så att de inte blir bortplockade av misstag.

Ett plus är dock att alla arter presenteras inte bara med sitt svenska namn utan också med det vetenskapliga. Det gör det möjligt att snabbt och enkelt finna bilder och fler fakta om arterna på Internet även från utländska webbplatser.

När man läser en fackbok stöter man ofta på ett eller annat som man hajar till inför. I denna bok var det för mig namnet träd-ödaren. Bindestreck av misstag? Nej, faktiskt inte. Den art, som i ArtDatabankens systematiska databas Dyntaxa heter vanlig träfjäril (*Cossus cossus*), kan också heta trädödare på svenska. Namnet förekommer t ex i Djurens Värld. Jag har alltid trott att det var fråga om trä-dödare. På Internet ger trädödare (utan bindestreck) ca 850 träffar – de flesta syftar på *Cossus cossus*. Träddödare ger visserligen ca 2000 träffar men här är det mycket annat än *Cossus* som det handlar om. Träd-ödare ger däremot bara några få, men intressanta, träffar. Namnet förekommer i 1800-talsutgåvan av Nordisk Familjebok och i SLU faktablad 2004-192 med Åke Lindelöw som författare. Namnet sägs hänsyfta på att arten inte dödar trädet, bara ödelägger det. Skillnaden tycks minimal. Men visst är det en mera poetisk klang över trädödare än trädödare om man vill ha ett alternativt namn på vanlig träfjäril.

Skydda din trädgård är en bra bok att ha till hands när man råkar ut för att växterna i trädgården inte mår bra av en eller annan anledning. Kanske kan den hjälpa till att identifiera problemet och ger då också miljövänliga tips på hur man kan komma tillrätta med det.

Göran Andersson

Värva prenumeranter till ET

Eftersom ET under de senaste åren blivit av med ett bidrag från naturvårdsverket har ekonomin blivit klart anstängd. Ett sätt att klara sig ur denna knipa vore om vi kunde få fler prenumeranter. Vi hoppas att du som läsare skulle kunna hjälpa till. Ett bra sätt är att handfast fråga naturintresserade personer i din omgivning om de inte skulle behöva en prenumeration. Flera av er har säkert också bra idéer på hur antalet skulle kunna ökas. SEF:s styrelse tar gärna emot denna typ av tips. Gärna på e-post: info@sef.nu.

SEFs styrelse